

Beslutning om endret begrunnelse for utelukkelse av Honeywell International Inc.

Januar 2018

Innledning

KLP og KLP-fondene (heretter KLP) opprettholder utelukkelsen av Honeywell på grunn av selskapets produksjon av sentrale komponenter til kjernevåpen.

Honeywell International Inc. har vært utelukket fra KLP og KLP-fondenes (heretter KLP) investeringer siden 2006 på grunn av selskapets virksomhet tilknyttet testing av kjernevåpen ved White Sands Missile Range i New Mexico.¹ I Etikkrådets tilrådning som ble offentliggjort av Norges Bank i januar 2018 kommer det frem at Honeywell Technology Solutions ikke lenger kan knyttes til aktivitetene i New Mexico².

KLP utelukket selskapene Fluor Corporation og Huntington Ingalls Industries fra KLP investeringer 8. desember 2015 på grunn av selskapenes involvering i Savannah River Nuclear Site i South Carolina, USA.³ Selskapet Savannah River Nuclear Solutions, LLC (SRNS) drifter Savannah River Site under kontrakt med den amerikanske staten. SRNS er et *joint venture* som ledes av Fluor, i samarbeid med selskapene Newport News Nuclear (et datterselskap av Huntington Ingalls Industries) og Honeywell.⁴

Ettersom Honeywell allerede var på KLP-listen på grunn av andre prosjekter med tilknytning til kjernevåpen ble ikke selskapets involvering i SRNS vurdert i 2015.⁵

Selskapet har vært utelukket siden 2006 og KLP hadde ingen aksjer i selskapet da denne analysen ble gjennomført.

---

¹ Etikkrådet, *Tilrådning om uttrekk*, Brev til Finansdepartementet 19.september 2005, URL:

<https://nettsteder.regjeringen.no/etikkradet-2017/files/2017/02/Tilrådning-kjernevåpen-19-sept-2005.pdf>

² Etikkrådet, *Tilrådning om å utelukke Fluor Corp. og Huntington Ingalls Industries Inc. fra Statens pensjonsfond utland, samt å opprettholde utelukkelsen av Honeywell International Inc.*, s.2, Anbefaling til Norges Bank 22. april 2016, URL: <https://nettsteder.regjeringen.no/etikkradet-2017/files/2018/01/Tilr%C3%A5dning-Fluor-Huntington-og-Honeywell-20441.pdf>

³ Fluor, "Projects". URL: <http://www.fluor.com/projects/savannah-river-nuclear-management-operations>.

⁴ About SRNS, "Our Parent Companies". URL:

<http://www.savannahrivernuclearsolutions.com/about/parent.htm>.

Selskapets involvering

SRNS driver hovedsakelig med opprydding av atomavfall ved Savannah River Site.⁶ Etter den kalde krigen har anlegget blitt brukt, blant annet, til oppbevaring og behandling av materialer fra andre atomanlegg.⁷ Selv bygningskomplekset har også blitt redusert, da store deler av Savannah River Sites arealer omgjøres til en naturreservat.⁸

Likevel fortsetter Savannah River Site å produsere tritium gass til bruk i amerikanske kjernevåpen. SRNS beskriver på sin nettside at tritium er et av selskapets hovedprodukter og en nøkkelkomponent i kjernefysiske stridshoder.⁹ Tritium er radioaktiv med en halveringstid på 12,3 år, hvilket innebærer at gassen regelmessig må skiftes ut og fylles igjen for å holde kjernefysiske stridshoder ved like.¹⁰ SRNS utvinner tritium fra inaktive stridshoder og bearbeider gassen slik at den kan brukes til å fornye aktive stridshoder.¹¹ SRNS leverer den bearbeidede gassen til USAs Forsvarsdepartement.

Tritium er i utgangspunktet et "dual-use" produkt som kan brukes, blant annet, i lys-skilt. Men i dette tilfellet kan den bearbeidede gassen som SRNS leverer til det amerikanske forsvarsdepartementet ikke brukes til sivile formål, da den blandes sammen med deuterium i et spesifikt ratio.¹²

KLPs retningslinjer og vurdering

Ifølge KLP og KLP-fondenes retningslinjer for ansvarlige investeringer utelukkes selskaper som produserer våpen som ved normal anvendelse bryter med grunnleggende humanitære prinsipper ekskluderes.¹³ Dette inkluderer kjernevåpen.

Honeywell International Inc. har vært utelukket fra KLP og KLP-fondenes siden 2006. Selskapet har gjennom datterselskapet Honeywell Technology Solutions Inc. hatt ansvaret for reparasjon, utvikling, kalibrering, drift og vedlikehold av måleinstrumenter samt registrering av data ved simulering av kjernevåpendetonasjoner ved White Sands Missile Range i New Mexico.¹⁴ Honeywell har redegjort for sin virksomhet ovenfor Etikkrådet og etikkrådet konkluderer med at denne virksomheten synes å ha opphørt, men får samtidig bekreftet selskapets deltakelse i produksjonen av tritium ved SRNS.¹⁵

---

⁶ SRNS, "About the Savannah River Site". URL:

http://www.savannahrivernuclearsolutions.com/about/about_srs.htm.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ SRNS, "Defense Programs". URL: http://www.savannahrivernuclearsolutions.com/programs/def_prgms01.htm (siste besøk 06.02.2018).

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid. Se også, Office of the Assistant Secretary of Defense for Nuclear, Chemical, and Biological Defense Programs, *The Nuclear Matters Handbook: Expanded Edition* (2011), Kapittel 3.4.1, "Inactive Stockpile". URL: http://www.acq.osd.mil/ncbdp/nm/nm_book_5_11/chapter_3.htm.

¹² Grossman, Elaine M., "Some Nuclear Experts Question Ramp-Up in U.S. Tritium Production", *Global Security Newswire* (28 oktober 2011). URL: <http://www.nti.org/gsn/article/some-nuclear-experts-question-ramp-up-in-us-tritium-production/>

¹³ *Retningslinjer for KLP som ansvarlig investor* (08.12.2017), KLP.no, URL:

https://www.klp.no/polopoly_fs/1.39176.1513175215!/menu/standard/file/Retningslinje%20for%20KLP%20som%20ansvarlig%20investor.pdf,

¹⁴ Etikkrådet, *Tilråding om uttrekk*, Brev til Finansdepartementet 19.september 2005, URL:

<https://nettsteder.regjeringen.no/etikkradet-2017/files/2017/02/Tilraadning-kjernevaapen-19-sept-2005.pdf>

¹⁵ Etikkrådet, *Tilråding om å utelukke Fluor Corp. og Huntington Ingalls Industries Inc. fra Statens*

pensjonsfond utland, samt å opprettholde utelukkelsen av Honeywell International Inc., s.2, anbefaling til

KLP utelukker som regel ikke selskaper som produserer såkalte "dual-use" produkter. I dette tilfellet er derimot den bearbejdede gassen som SRNS leverer til det amerikanske forsvarsdepartementet blandet sammen med deuterium i en formel som kun er ment for militære formål. SRNS er den eneste leverandøren av tritium til det amerikanske forsvaret. Det er heller ingen indikasjoner på at selskapet selger tritium til sivile kunder. Unntaket for "dual-use" produkter gjelder dermed ikke.

Beslutning

Utelukkelsen av Honeywell International Inc. fra KLP og KLP-fondenes investeringer opprettholdes.